

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2025.1.07>
CZU: 7:75/76/78:373.2:159.954.4

EDUCAȚIA ARTISTIC-ESTETICĂ ÎN VIAȚA DE ZI CU ZI

Claudia Veronica CIOBANU,
doctorandă, Școala Doctorală Științe ale Educației,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, RM
ORCID: 0000-0003-2258-883X

Rezumat. *Educația artistic-estetică se impune ca o formă a educației cu impact în creștere. Provocările societății moderne scoate opera de artă din muzee, galerii și instituții și o aduce în fiecare compartiment al vieții. Lucrarea de față are ca scop identificarea domeniilor centrale care sunt factori esențiali în formarea elementelor artistic-estetice la copii și care pot fi potențati sau limitați prin efort pedagogic.*

Cuvinte-cheie: *Educația artistic-estetică, Arta în viață, Gust estetic, Atitudine estetică, Realitate virtuală.*

ARTISTIC-AESTHETIC EDUCATION IN DAILY LIFE

Summary. *Artistic-aesthetic education imposes itself as a form of education with growing impact. The challenges of modern society pulls artwork out of museums, galleries and institutions and brings it into every compartment of life. This paper aims at identifying the central areas that are essential factors in the formation of artistic-aesthetic elements in children and that can be potentiated or limited by pedagogical effort.*

Keywords: *Artistic-aesthetic education, Art in life, Aesthetic taste, Aesthetic attitude, Virtual reality.*

Introducere. Arta în viața de zi cu zi este o dovadă a frumuseții și inspirației remarcabile care ne înconjoară în fiecare moment. Prin dezvoltarea abilităților noastre de observare, îmbrățișând simplitatea, putem descoperi extraordinarul în cadrul obișnuitului. Elementele culturii artistic estetice se dezvoltă și prin rutinele noastre zilnice, prin creativitate și prin încercarea de a descoperi frumusețea în cele mai neașteptate locuri.

Din ce în ce mai mult, arta este integrată în spațiile de zi cu zi, transformându-le în hub-uri vibrante de inspirație. Peisajele urbane împodobite cu picturi murale, locurile de muncă cu sculpturi și instalațiile publice care invită interacțiunea contribuie la un mediu în care creativitatea prosperă. Aceste intervenții artistice nu numai că înfrumusețază spațiile, ci și îi determină pe spectatori să se angajeze cu împrejurimile lor în moduri noi, trezind facultățile imaginative.

Discuții. Dezbateră cultura de masă prezintă modul în care elementele culturii au fost discutate mai mult ca o cultură de zi cu zi decât ca „artă” în sine. Arta și estetica de zi cu zi prezintă modul în care acestea sunt cadru și concept ale unui loc comun.

O mare parte a lucrărilor clasice realizate asupra esteticii de zi cu zi se definesc ca fiind „dezbateră cultura de masă”, iar discuțiile au variat de la în-

ceputul până la sfârșitul secolului al xx-lea, cu o idee critică sau pozitivă despre mass-media și produsele sale artistice. În cele mai multe cazuri, clasicii acestei discuții, fie entuziaști sau negativi, captează conținutul tuturor termenilor utilizați de la cultura de masă până la definițiile timpurii, foarte largi ale kitsch-ului sau ale „artelor false”, sunt un amestec de teorie estetică și științe sociale.

Mulți exegeți în cercetarea artistică sunt de acord că experiența și percepția se schimbă datorită acestei dezvoltări, dar prea puțină atenție a fost îndreptată spre schema experiențială mai largă: extinderea artei în viața de zi cu zi, o schimbare generală a experienței, în care arta și cultura nu au doar un rol relativ marginal. Schimbarea oferită de tehnologiile moderne de reproducere va schimba și relația noastră cu arta.

Viața de zi cu zi și experiența de zi cu zi – cu ajutorul tehnologiei – împinge arta să se schimbe și nu invers. Arta veche nu mai poate să atingă oamenii așa cum a făcut-o înainte din cauza acestei schimbări generale. Schimbarea la o cultură mai șocantă a fotografiilor, a filmului și a virtualului (cu montaj rapid și cu tendința de zoom), rezzonează cu schimbarea care îi obligă pe oameni să fie mai atenți în trafic și la digitalizarea la locul de muncă, ceea ce îi face să se bucure de parcuri de distracții, ceea ce îi forțează să fie împinși de cultura modernă a fragmentării

rapide și a șocurilor cotidiene. Întreaga viziune a schimbării experienței estetice este legată de interacțiunea tuturor acestora; adică, aceeași schimbare în viața profesională, în trafic, în alte forme de viață urbană, în divertisment și în artă schimbă structura experienței – și, deși rolul artei nu este nesemnificativ, nu poartă pe umeri realitatea estetică, ci se adaptează mai mult la ea și ajută oamenii să digere schimbarea generală. Munca în general și fluxul de informații digitale devin provocările de a face față realității estetice de zi cu zi, noilor nevoi și provocări pentru avangardă și divertisment; adică, estetica de zi cu zi ne face să ne bucurăm de lucruri noi în producția de artă și cultură, iar cotidianul este cel care ne schimbă în principal percepția și experiența.

Estetica modernă determină modul în care arta și chiar divertismentul pot fi văzute ca o formă de a lua parte la o schimbare mai mare, ca vehicule ale schimbării de zi cu zi. În nici un caz nu se poate citi astfel încât arta să conducă viața (fără nici o dorință de a susține dihotomia artei versus viață). Viața și noile tehnologii conduc arta, și chiar conduce filosofia, „forțând” și ademenind consumatorul să-și fragmenteze percepțiile și să redefiniească gustul estetic.

Întrebarea dacă ceva este sau nu artă nu va mai avea sens în viitor – deoarece „teologia negativă” a artei (hic et nunc) se va confrunța cu o slăbire și o reproducere a rolului extins din punct de vedere al experienței, și, de asemenea, să devină cultură reproductivă.

Jonathan Hartle și Samir Gandesha ne amintesc în estetica lor Marx [4] despre modul în care ideea lui Karl Marx despre conștiința proletară a fost profund împletită cu o idee de estetică, cu accentul pe senzual. Marx era îngrijorat că dezvoltarea muncii în fabrici ar diminua cumva această sensibilitate cotidiană – capacitatea tacită de a vedea și de a înțelege mai multe despre societate a fost.

Modul lui Adorno de a gândi întreaga societate este că aceasta este mimetică, în care oamenii își produc subiectivitatea prin imitarea a ceea ce văd pe ecran, aud la radio și iau de la sine înțeles prin intermediul mass-media. Adorno, aplică modul de gândire al „operei de artă” la aceste forme culturale, dar nu le consideră aplicabile – și nu este interesat să construiască o abordare a trăsăturilor estetice ale cotidianului. Opinia sa că nevoile și interesele oamenilor sunt guvernate de producție, publicitate și virtual, o întregă industrie a producerii subiectivității, nu de scene de artă sau opere de cultură

care se potrivesc gândirii noastre tradiționale despre artă.

John Dewey a scris, ca un pionier al culturii artistic-estetice, în lucrarea sa [2] fără a face nici o distincție de frunte, despre „muzica jazzed” și „benzi desenate” pe care le-a etichetat arta în teoria sa largă, radicală, care a fost publicată în 1963, dar nici teoria sa nu discută de fapt aceste lucrări ca pe ceva altceva decât un consum liber, obișnuit. În plus, Dewey a vorbit mult despre utilizările zilnice ale practicilor artistice, de exemplu, cântatul, dansul ca formă de relaxare deși fără nici un motiv să umbrească operele de artă sau modul de aducere a artei în viața de zi cu zi.

În lucrările timpurii ale lui Umberto Eco despre cultura artistic-estetică de zi cu zi, în cartea din 1964 „Apocalittici e integrati” analizează picturile kitsch, dar notează că acestea sunt cea mai centrală formă a esteticii „de astăzi” [3]. Este vorba despre noi atitudini estetice care preiau viața de zi cu zi, fără prea mult interes de a rămâne adevărate sau angajate cu lucrările discutate. Modul în care viața contemporană (la acea vreme, Eco, 1997) are atât de mult material estetic și consum mai fragmentar și mai relaxat în ea, încât nu se conectează la vechile teorii ale operelor de artă și interpretarea lor, și acel kitsch, de exemplu, este peste tot și nu doar în „arta rea”, ci și în cărți poștale, suveniruri turistice și programe TV.

Știința și tehnologia au influențat întotdeauna mass-media, iar în secolul al XIX-lea, progresele științifice au dus la dezvoltarea fotografiei și a unor forme similare de producție de imagini. Realitatea virtuală este cu noi de cel puțin 40 de ani, atât ca preocupare a tehnologilor, cât și a celor care informaticienilor. Ea a existat ca o tehnologie viabilă, deși greoaie, de obicei concepută pentru jocuri sau aplicații tehnice. Realitatea virtuală a avut, de asemenea, o influență incontestabilă asupra culturii populare, în special ca subiect de filme. Din acest motiv problema abordată este de actualitate și studiată de oameni de știință din întreaga lume. Însă formarea unor elemente de cultură artistic-estetice de la o vârstă cât mai mică – având în vedere și scăderea vârstei la care copiii au acces la dispozitivele digitale și la spațiul virtual – nu a fost dezbătută încă.

Există semne că realitatea virtuală nu este nouitatea trecătoare la care cei mai muți se așteptau a fi și mulți critici au prezis-o. Acum există multe jocuri populare care utilizează tehnologia ce se bazează pe exploatarea VR. Sistemele de realitate virtuală cu-

prind „trei elemente cheie: reprezentarea unui mediu senzorial; un mijloc de urmărire și înfățișare a poziției aparente a utilizatorului în acest mediu; și, în sfârșit, un mijloc de a asigura interacțiunea utilizatorilor în acest spațiu practic descris” [6]. Acestea sunt elementele principale ale realității virtuale.

Se pot detecta două tendințe în domeniul artistic al realității virtuale: pe de o parte, accentul pus pe interacțiune și, pe de altă parte, privilegierea imersiei. Aceasta ipostaza populară se întâlnește adesea și în discursul teoriei literare sau în cel al cinematografiei. Spre exemplu, în lectura activă a unui text, se favorizează procesul de interacțiune a cititorului cu textul, iar capacitatea imersiei în ficțiune este lăsată pe seama cărților lejere și a lecturii pasive, care nu implică cititorul în mod intelectual. În cazul instalațiilor virtuale, unii artiști mizează pe caracterul interactiv, iar alții pe capacitatea de imersie. Se încearcă astfel înlocuirea esteticii reprezentării și a contemplării cu o estetică a interacțiunii, a controlului activ asupra imaginii și a modificării structurii operei de artă. Copilul este imersat în spațiul virtual de tip cameră sau peștera și are posibilitatea să interacționeze cu acest spațiu-imagie.

În experiența cotidiană se disting câteva domenii esențiale pentru dezvoltarea elementelor culturii artistic-estetice:

- Afișele și picturile murale din grădini, spitale, școli, piețe, locuri de muncă nu numai că ghidează, mai degrabă decorează locul și dă sentimentul de unitate. Mai mult decât atât, observând creațiile oamenilor din alte culturi, putem obține o mai bună înțelegere a vieții lor. Acestea devin niște instrumente foarte puternice, care ajută la îmbunătățirea comunicării, devenind surse de conștientizare socială.
- Artiștii încearcă întotdeauna să creeze obiecte pozitive și frumoase pentru oameni și pentru societate. Societatea devine la rândul ei sursă de inspirație. Pe același mod de analiză trebuie să percepem și natura: sursă de inspirație dar și creator de artă. Ea folosește elemente și principii de artă pe care artiștii în sine le-au luat ca punct de reper.
- Muzica și dansul au însoțit evoluția umană de la ritualuri până la exprimarea ideilor și emoțiilor. La fel ca pictura, dansul și muzica sunt, de asemenea, motivaționale, sunt parte integrantă a culturilor noastre, deoarece ne oferă o înțelegere mai profundă a emoțiilor, a conștiinței de sine și mai mult.

- Spațiul virtual - element devenit nelipsit în cotidian - este predominant vizual, de aceea impactul unei puternice pregătiri în (re)cunoașterea estetică, și internalizarea elementelor culturii artistic-estetice este esențială. Înțelegerea jocurilor video și semnificația lor se bazează pe interpretarea experiențelor oferite de jocurile digitale și pe semnificația lor socială și culturală.

Printre filosofii contemporani care gravitează în jurul esteticii cotidiene, [1] a înțeles importanța acesteia în formarea caracterelor, în conturarea unor valori, deci în formarea unei culturi, atunci când comportamentul este văzut, dincolo de orice formalism, ca dând har și frumusețe și ca acțiuni și reacții inspiratoare cu aceleași caracteristici estetice. După cum spune el „Eticheta adecvată este interpretată în mod obișnuit ca un comportament guvernat de reguli, convenții care sunt lipsite de orice conținut real, dar care servesc la facilitarea interacțiunii sociale prin stabilirea unor modele regulate”. Cu toate acestea, există ocazii în care cultivarea unui astfel de comportament presupune o anumită grație atunci când participanții se bucură de abilitățile implicate și, în același timp, reușesc să introducă conținut uman autentic în ceea ce este de obicei un ritual gol. Când se întâmplă acest lucru, descoperirea, percepția, reciprocitatea și alte caracteristici estetice depășesc formalismul steril adesea asociat cu eticheta. Cu toate acestea, pentru a preveni ca normele comportamentale să fie văzute ca simplu formalism, ar fi benefic ca tinerii și adulții – în special cei aflați în funcții sau care au roluri instituționale – să fie conștienți de potențialul lor etico-estetic în relațiile sociale.

Estetica de zi cu zi este sursă de inspirație pentru artă. La mijlocul secolului al XX-lea, experimentele de artă s-au învățat adesea în jurul gesturilor obișnuite. „Întâmplările” lui [5] au reprodus acțiuni comune (de exemplu, urcarea într-un autobuz, prepararea sucului, apelarea unui prieten la telefon) în speranța de a amplifica rezonanța lor și de a forța publicul să iasă din rolul lor pasiv. De atunci, performanțele centrate pe gesturi obișnuite s-au înmulțit și s-au diversificat. Prin implicare, spectatorii dobândesc o nouă conștientizare a lor înșiși și a acțiunilor lor. Ca urmare, gesturile capătă valoare pentru ele însele și sunt „artifiate”, adică se transformă în ceva extraordinar, iar trăsăturile utilitare ale vieții dispar.

Lumea este preocupată de aspectele artistice ale societății, dar accentul se schimbă spre aspectele sociale conținute în opera de artă și relevanța situației cu situația actuală a vieții de zi cu zi. Este clar că educația artistic-estetică este încă astăzi un subiect cheie și, este nevoie de formarea elementelor culturii artistic-estetice încă din clasele primare.

Rolul artei în societate și funcția sa în conservarea culturii și a schimbărilor sociale este de a o oglindi. Artă nu numai că documentează evenimentele și dezechilibrele sociale și culturale predominante, dar oferă, de asemenea, opinii adesea auzite despre ele. Puterea artei de a defini, comenta și modela evenimente și condiții este un motiv principal pentru care cultura și arta sunt inseparabile. Artă este singurul mediu prin care cultura își găsește expresia. Acest lucru se datorează faptului că, spre deosebire de documentația empirică, artă este capabilă să transcendă atât timpul, cât și spațiul.

Teoreticienii culturii artistic-estetice accentuează elementele culturii ca parte a cotidianului nu ca ceva ce ar trebui să se discute prin intermediul creatorilor și/sau „lucrărilor”. Acestea sunt peste tot, dar nu ca un obiect de concentrare așa cum sunt picturile vechi, pe care acești filosofi doresc să-l discute în principal - pentru bine sau rău.

Concluzii. Estetica modernă determină modul în care artă și chiar divertismentul pot fi văzute ca o formă de a lua parte la o schimbare mai mare, ca vehicule ale schimbării de zi cu zi. Cotidianul este sursă de inspirație pentru artă, modificând formele de expresie a artiștilor, dar relația este cu dublu sens, deoarece elementele artistic-estetice sunt prezente

în viață, în societate, în comportament, în natură. Această relație oferă o oglindă societății, determinând direcții de dezvoltare. Lumea este preocupată de aspectele artistice ale societății, dar accentul se schimbă spre aspectele sociale conținute în opera de artă și relevanța situației cu situația actuală a vieții de zi cu zi. Aspectele totale ale societății, dezvoltarea tehnologiei, implică evoluția artei. Formarea elementelor culturii artistic-estetice devine o necesitate, ca o formă de instrumentare și adaptare la societatea în schimbare.

Recomandări. În urma studiului realizat se impune analiza instanțelor artistice prezente în viața cotidiană și identificarea impactului real pe care îl au asupra personalității copiilor, în raport cu valențele culturale ale mediului. Mediul cultural familial presupune o estetică de zi cu zi diferită. Efectele asupra elementelor culturii artistic-estetice sunt determinate de expunere. Această expunere variază în funcție de mai mulți factori: apartenența la o anumită religie, nivelul de pregătire al membrilor familiei, distribuția demo-socio-geografică, ca și posibilitățile tehnologice ale mediului.

Educația artistic-estetică în viața cotidiană are două direcții: cea de instrumentare a educabililor să descifreze instanțele artistice la care sunt expuși, și cea de provocare a indivizilor să creeze forme noi de expresie și să-și dezvolte abilitățile creatoare personale sau ale mediului din care fac parte. Aceste două direcții trebuie analizate pentru a putea realiza un demers metodologic care să asigure formarea eficientă a elementelor culturii artistic-estetice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. BERLEANT A. *Aesthetics and environment: Variations on a theme*. Burlington: Ashgate, 2005.
2. DEWEY J. *John-Dewey-Arta-CA-Experienta*. 2024, 07 25. Retrieved from scribd: <https://ro.scribd.com/doc/149147837/John-Dewey-Arta-CA-Experienta>
3. ECO U. *Apocalittici e integrati*. Iași: Polirom, 2008. ISBN: 9789734610600.
4. GANDESHA S., HARTLE J.F. *Aesthetic Marx*. London: Bloomsbury Publishing, 2017. ISBN: 9781350024229.
5. KAPROW A. *Essays on the Blurring of Art and Life*. 2024, 07 12. Retrieved from <https://monoskop.org/>: https://monoskop.org/images/3/36/Kaprow_Allan_Essays_on_the_Blurring_of_Art_and_Life_with_Impurity_Experimental_Art_The_Meaning_of_Life_mis-sing.pdf
6. TAVINOR G. *The Aesthetics of Virtual Reality. 1st edn. Taylor and Francis*. 2021. Retrieved 05 14, 2023, from <https://www.perlego.com/book/2822601/the-aesthetics-of-virtual-reality-pdf>.